

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ ԴԷՄ ԱՌ ԴԷՄ
ԲԱՐԿԱՑԻՐ, ԲԱՅՑ ՄԻ՝ ՀԱՅՀՈՅԵՐ

Ծանօթ չէ մարդկային առողջ եւ բնական կեանք մը, որ ամբողջութեամբ միապաղաղ ու առանց վերիվայրօժաներու անցած ըլլայ: Ոեւէ մարդ-անհատի կեանքին մէջ եղած են, կը պատահին ու պիտի պատահին այնպիսի իրողութիւններ, զորս պիտի չփափաքէր տեսնել իր կեանքին մէջ: Անբաղձալի անակնկալներ իրենց յանկարծական երեւումով, չփոթի եւ ջղայնութեան կ'առաջնորդեն մարդը: Մարդկային ամէնէն սովորական տկարութիւններէն մին հանդիսացող «բարկութիւն»ը, յաճախ պատճառ կը դառնայ մեծ ոճիրներու կամ սպանութեանց: Ժողովրդային իմաստութիւնը մինչեւ այս օր կը շարունակէ հնչել հազարաւորներու շրթներէն, ջղայնութեան պահուն տրուած որպէս լաւագոյն խրատական.- «Մինչեւ տասը հաշուէ՛»: «Հանդարտէ՛»: «Համբերութիւնը կեանք է»: Անշուշտ այս խրատական պատուէրները ի գուր տեղը չեն մտածուած ու յօրինուած, որովհետեւ յարափոփոխ զգացականութիւն ունեցող մարդը, քանի մը ժամ վերջ կրնայ չհաւնիլ իր քիչ առաջ կատարած արարքը: Կամ՝ կրնայ չհաւնիլ իր այն որոշումը, զոր տուած էր քանի մը ժամ առաջ: Կամ՝ նոյնիսկ երբեմն կը զղջայ նմանօրինակ մտածում մը ունեցած ըլլալուն համար: Բարկութեան պահերը իրաւամբ տկարութեան պահեր են, որոնք զանազան աստիճաններով կը յայտնուին: Բնական է, որ բոլոր մարդիկ նոյնը չեն: Հետաքրքրական է նկատել, որ կարգ մը մարդիկ հանդարտութիւնը վերագտնելէ քանի մը օրեր ետք վերստին կը բռնկին, պարզապէս վերյիշելով անցեալի դէպքը:

Ահաւաստիկ շարան մը այլազան տեսակի մարդոց, որոնք ցոյց կու տան ուրիմն, թէ մարդիկ ամենեւին նոյնը չեն: Բարկանալու տկարութիւնը, ուրիշին ֆիզիքական վնաս հասցնելու գործընթացէն բացի, «անվնաս» կարծուած այլ մոլութեան մը կ'առաջնորդէ մարդը, որ սովորական լեզուով «հայհոյել» կամ «լուտանք տալ» կը կոչուի: Անպարկեշտ մտքերէ ծնած անվայել բառեր, ասացուածքներ, կարճ նախադասութիւններ են հայհոյանքները, որոնք այլոց բարոյականը վիրաւորող անբարոյ վարկաբեկումներ կ'արտայայտեն եւ կը լղրճուին մարդոց բերնին մէջ, մեղքի առաջնորդելով զանոնք: Զարմանալին այն է, որ կարգ մը անձեր համոզուած են, թէ հայհոյանքը հանդարտեցուցիչ յատկութիւն ունի: Սակայն, հայհոյանքը եթէ իբրեւ այդպիսին կը կիրարկուի, պարզ է որ իր նպատակին չի՝ ծառայեր, որովհետեւ ընդհակառակն, առաւել եւս շղագրգռութեան պատճառ կը դառնայ: Մինչդեռ ատոր փոխարէն հոգեւոր խորք ունեցող այնպիսի նախադասութիւններ կարելի է արտասանել, որոնք իսկապէ՛ս կրնան հանդարտեցնել շղագրգռուած անձ մը, զինք անիրաւ կերպով բարկացնողին դատաստանը Աստուծոյ յանձնելով: Ափսոսանք միայն կարելի է տալ անոնց, որոնք ոչինչ արժէք ունեցող մանրուք բարկութեան մը դիմաց, լերան չափ հայհոյանք կը թափեն, անիմաստ տեղը մեղանշելով:

Այսպէս, ճամբու ընթացքին, այլ ինքնաշարժի մը վարորդին անճարակութեան համար, ճաշարանի սպասեակի անկանոնութեան համար, հանրակառքի ուշացումին համար, գործիքի մը խանգարումին պատճառով եւ այլ սովորական պարագաներու, որոնք մեր առօրեայ կեանքին մաս կը կազմեն եւ չենք կրնար զանոնք դուրս բերել մեր անմիջական շրջապատէն: Իսկ եթէ իրենց խորքին մէջ քննկնք պատահարները, կը տեսնենք որ անոնցմէ շատերուն պատահելու

պատճառը մեր մէջ կը գտնուի: «Եթէ բարկանաք իսկ մի՛ մեղանչէք»: Սաղմոսին բառերն են ասոնք, որոնք պարզօրէն ցոյց կու տան մարդու կեանքին մէջ բարկութեան բնական ու «մարդկային» ըլլալը, սակայն՝ անոր կցուած կը գտնենք նաեւ պատուէր մը, որ չի թոյլատրեր մեղանչումը: Որքան ալ մարդկային ըլլայ բարկանալու թերութիւնը, նոյնքան ալ պատասխանատու է մարդ, բարկութեան մէջ իր կատարած բոլոր արարքներուն: Բարկութեան հետեւանք եղող մեղանչումէն խուսափելու համար, ճիգ թափելու է որ գիշիր մը չանցնի անոր վրայ: Սաղմոս երգուն նոյն նախադասութիւնը շարունակելով կ'ըսէ. «Ձեր անկողիններուն մէջ զղջացէք այն բոլորին համար, որ խորհեցաք իբրեւ չար բան»: Այսինքն օրը տակաւին չի վերջացած ու ձեր աչքերը չծանրացած, նոյնիսկ հանգիստի մտնելէ առաջ օրուան «հաշիւները» սրբեցէք զղջումով: Տրամաբանական մօտեցում ունենալով հարցին եւ յաւելեալ կերպով լուսաբանելու համար բարկութեան պահուն հայհոյանքը, ըսենք՝ թէ արդեօք անիկա ունի՞ չա՛ր մը ապահովելիք հայհոյող անձին ի նպաստ: Ի՞նչ են բարիքները հայհոյանքին, զոր երբեմն այնքան հաճոյքով կը կատարեն մարդիկ, երբեմն յանգաւորեալ բանաստեղծութեան պէս իրարու հետեւէ անգիր արտասանելով զանոնք: Ո՛չ մէկ նպաստ կամ օգուտ: Վախ անգամ չի պատճառեր դիմացիներն, այլ՝ ընդհակառակը, նեխած հոգիի մը գարշահոտութիւնը կ'արտաբերէ ենթակային շրթներէն: Յիսուսի արտասանած բարոյախօսական կարեւորագոյն խօսքերէն մին ալ այն է, որ կը վերաբերի մարդու ներսիդիին եւ անոր պտուղը եղող արտայայտութեանց կամ խօսքի դրսեւորումներուն: Ծառին ու անոր տուած պտուղին օրինակը կը գործածէ Յիսուս, լաւագոյն ձեւով լուսաբանելու համար իր ունկնդիրները. «Լաւ ծառը

գէշ պտուղ չի տար, ոչ ալ գէշ ծառը՝ լաւ պտուղ: Իւրաքանչիւր ծառ իր պտուղէն պիտի ճանչցուի: Ուեւէ մէկը փուշէն թուզ չի քաղեր եւ ոչ ալ մորենիէն՝ խաղող: Ապա կ'եզրակացնէ «Բարի մարդը իր սրտի բարի գանձէն բարիք կը բխեցնէ, իսկ չար մարդը՝ չարիք, որովհետեւ, ԲԵՐԱՆԸ ՍԻՐՏԻՆ ՄԷՋ ԵՂԱԾՆ Է ՈՐ ԿԸ ԽՕՍԻ» (Ղուկ. 2: 43-45): Բարկութիւնը, ուրեմն, փորձաքար մըն է մարդուն դիմաց, իր ներքին ինքնութեան մասին տեղեկութիւններ հաղորդելու: Աստուծոյ ամենատես աչքին դիմաց զգա՛ ինքզինքդ ամէն անգամ, երբ բարկութեամբ լեցուի հոգիդ: Այնպէս զգա՛, որ քննութենէ կ'անցնիս այդ պահուն: Ուստի բարկութիւնդ անցուր ո՛չ թէ գրգռիչ հայհոյանքով աւելի՛ եւս բարկանալով, այլ՝ հոգեւոր բառերով կամ խօսքերով անդրանցընելով փորձութեան պահը: Այսպիսով, մարդկային սովորական թերութիւն եղող բարկութիւնդ, գերմարդկային ոյժով մը յաղթահարած կ'ըլլաս, մինչ հայհոյանքով պիտի պղծես ներաշխարհդ, հոգիդ, միտքդ, ու ամբողջ էութիւնդ՝ ապարդիւն կերպով: Բարկացի՛ր, մարդկային «իրաւունքդ» է, բայց՝ մի՛ հայհոյեր:

ԳՐԻԳՈՐ ՎՐԻ. ԶԻՖԹՃԵԱՆ